

SCIENCE JOURNAL

**Economics
and
Finance**

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

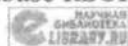

Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada

**PROBLEMS OF SOCIAL
AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF BUSINESS**

Collective monograph

The monograph is included in scientometric database RSCI

Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada,
2014

Publishing house «BREEZE»

**PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT
OF BUSINESS**

Reviewers:

Dimitar Kanev,

Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics (Varna, Bulgaria)

Ivan Brežina,

prof. Ing., CSc.

Faculty of Economic Informatics,

Department of Operations Research and Econometrics

The University of Economics in Bratislava

*Recommended for publication by the Editorial Board
of scientific journal "Economics and Finance"
(protocol № 12 of 19.12.2014)*

*Science editor: Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of RANH
Drobyazko S.I.*

**Problems of social and economic development of business: Collective monograph. -
Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2014. - 408 p.**

ISBN 978-1-926711-21-8

Collective monograph is published as part of crosscutting theme of the research, «Problems of social and economic development of business», the state registration number **0114U006191**.

Research essence of the concept of socio-economic development of the company, its nature and specific modifications of display areas. Specific character of mechanism of sustainable development of economic systems at the state level, sector, industry and enterprise formation has also been investigated. Mechanism of social and economic enterprises' development has been analyzed.

Collective monograph is intended for politicians, scientists, entrepreneurs, teachers, postgraduate students, students and anyone interested in the issues of formation the mechanism of effective regulation of enterprise economic activity.

ISBN 978-1-926711-21-8

© 2014 Copyright by Publishing house «BREEZE»

© 2014 Authors of the articles

© 2014 All rights reserved

CONTENT

1. REGIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL EDUCATIONS, BRANCHES AND PRODUCTIONS.....	7
ГЛАВА 1.1. РЕИНДУСТРИАЛІЗАЦІЇ В ПЛАНЕ УСТОЙЧИВОЇ ЗАНЯТОСТІ В РЕСПУБЛІКЕ СЕРБІЇ. <i>Аджич Софія</i>	7
ГЛАВА 1.2. LOKALNY WSKAŹNIK ROZWOJU SPOLECZNEGO (LHDI) W WOJEWÓDZTWACH POLSKI. <i>Barczak A.</i>	16
ГЛАВА 1.3. РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ПРИМЕРЕ МЕСТНОСТИ КУЖЕНТИК. <i>Марке-Бельска Р., Дэршевский В.</i>	22
ГЛАВА 1.4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ. <i>Барна М.Ю.</i>	29
ГЛАВА 1.5. МОДЕРНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕДУР НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТА РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. <i>Дем'янюк А.В.</i>	37
ГЛАВА 1.6. КОМПЕНСАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ. <i>Жавнерчик О.В.</i>	43
ГЛАВА 1.7. DIAGNOSTIC ANALYSIS OF INTELLECTUAL CAPITAL OF UKRAINIAN REGIONS. <i>Zhuravlyova I.V.</i>	51
ГЛАВА 1.8. АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО КОМПЛЕКСУ. <i>Кухта К.О.</i>	57
ГЛАВА 1.9. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ГАЛУЗЕЙ У ВИМІРІ РЕГІОНУ. <i>Лелюк С.В.</i>	62
ГЛАВА 1.10. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УКРАЇНІ. <i>Мартиненко В.О.</i>	67
ГЛАВА 1.11. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ РЕГІОНУ. <i>Момот Т. В., Овечкіна О.А., Абасс К. Джауд.</i>	72
ГЛАВА 1.12. БРЕНДИНГ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЕГИОНА. <i>Нездойминов С. Г.</i>	78
ГЛАВА 1.13. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СПИРТОВОГО ВИРОБНИЦТВА. <i>Олійник О.С.</i>	86
ГЛАВА 1.14. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РИНКУ ІННОВАЦІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ. <i>Прохорчук С.В.</i>	92
ГЛАВА 1.15. РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ. <i>Сливка Я.В.</i>	99
ГЛАВА 1.16. ЗНАЧИМІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ. <i>Сотниченко Л.Л.</i>	105

ГЛАВА 1.9. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ГАЛУЗЕЙ У ВИМІРІ РЕГІОНУ

Лелюк С.В.

аспірантка

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Трансформаційні процеси в економіці України зумовлюють диспропорції у розвитку і функціонуванні суб'єктів на різних рівнях фінансових відносин загалом, та на щаблі сфер економіки зокрема. Це актуалізує дослідження явища фінансової безпеки галузей народного господарства, що є багатовимірною характеристикою економічної безпеки [1], характеризує здатність певного суб'єкта протистояти потенційним загрозам його фінансовій системі [2] та є основою для гарантування фінансової безпеки країни [5]. Проте створення підрунтя для прийняття якісних управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки, з урахуванням повних і достовірних даних про вплив різного роду чинників, потребує пошуку нових підходів та інструментів до ідентифікації її стану. Шляхом вирішення поставленої проблеми може стати впровадження моніторингу фінансової безпеки на рівні галузей економіки, що є організованим системним спостереженням за ходом і характером якісних змін об'єкту дослідження, пов'язаних з його переходом з одного стану в інший [3].

Питання вивчення стану фінансової безпеки на різних рівнях ієрархії управління економікою (держави, регіону та підприємства) підіймалися Ареф'євою О.В., Барановським О.І., Бланком І.О., Барським Ю.М., Західною О.Р., Єрмошенком М.М., Журавльовою І.В., Кімом Ю.Г., Кубах Т.Г., Кузенко Т.Б., Медвідь М.М., Горячєвою К.С., Петренко Ю.М., Погосовою М.Ю., Сухоруковим А.І. тощо. Проблема дослідження фінансової безпеки на рівні галузей розглядалася лише у розрізі підприємств, що мають однакову приналежність до тієї чи іншої сфери народного господарства. Так фінансова безпека підприємств агропромислового комплексу оцінювалася Ганущак Т.В., Гривківською О.В., Давиденко М.В., Лучик М.В., Марченко О.М., Мікуліною М.О., Приказоком О.В., Тимошенком О.О., галузей промисловості – Арефським В.О., Погосовою М.Ю., Полтніною О.П., Пономаренко О.Е., Фоменко А.В., Храпкіною В.В., транспорту – Зайцевою І.Ю., Милай О.І. сектору фінансових послуг – Гладчук О.М., Папкою О.С., будівництва – Блажєвичем О.Г., Новаком А.М., Марченко О.В., торгівлі – Антоною О.В., Ящук В.І. та ін. Виокремлення категорії фінансової безпеки галузі проводилося Коваль Л.П., Ткаленко С.І. тощо. Проте реалізація моніторингу фінансової безпеки секторів економіки загалом у вимірі регіону дотепер не була здійснена. Саме це актуалізує пошук шляхів оцінювання фінансової безпеки галузей економіки, одним із яких може бути методичний підхід до визначення інтегрального показника на основі розрахунку площ чотирикутників.

Досягнення означеної мети можливе через реалізацію наступних завдань: ідентифікація об'єктів моніторингу фінансової безпеки; визначення складових фінансової безпеки; обґрунтування, вибір та формування системи часткових показників; побудова узагальнюючого показника для складових фінансової безпеки галузей; розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки за об'єктами моніторингу методом площі чотирикутника.

На сьогодні безпека галузей економіки розглядається науковцями лише з точки зору забезпечення економічної безпеки загалом, без виокремлення її фінансової складової. Деякі науковці представляють оцінку фінансової безпеки суб'єктів підприємництва конкретної сфери національного господарства, але розрахунки проводяться тільки за показниками фінансового стану суб'єктивно-сформованої вибірки підприємств. Таким чином не враховується загальне становище сектору економіки та процесів, що в ньому відбуваються.

Дослідження стану фінансової безпеки галузей, на нашу думку, доцільно проводити зважаючи на розрізнений розвиток адміністративно-територіальних одиниць, у межах яких функціонують суб'єкти господарювання. Тому в якості об'єкту моніторингу обрано стан фінансової безпеки сфер народного господарства Харківської області, яка у 2012 р. посідає

етверте місце за часткою валового регіонального продукту по Україні [4]. Серед провідних факторів економіки означеного регіону, на які припадає найбільша частка у структурі випуску та доданої вартості, знаходяться галузі промисловості [6]. Це дозволяє акцентувати вагу саме на давніх сферах народного господарства і зумовнює їх вибір в якості об'єктів моніторингу фінансової безпеки.

Грунтуючись на особливостях структури фінансової системи для дослідження індикаторів фінансової безпеки на рівні галузей та враховуючи точки зору науковців тосовно цього питання, виокремлено складові за наступними напрямками: сектором національних рахунків, сектором підприємництва, сектором відкритості фінансової системи італузі та сектором соціальної політики.

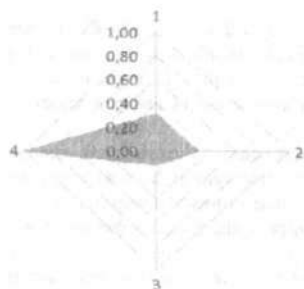
Вирішення проблеми формування системи показників є одним із найважливіших і першочергових напрямів досліджень інструментів управління фінансовою безпекою. Усуцільність індикаторів фінансової безпеки та їх значень має бути основою проведення аналізу становища галузей промисловості з метою виявлення та оцінки поточних і потенційних загроз, реалізації сукупності необхідних програмно-цілевих заходів зі зменшення дії загрозливих чинників їх фінансової безпеки. Групи показників, на підґрунті яких буде проводитись своєчасне визначення загроз фінансовій безпеці секторів народного господарства у промисловості за різними напрямками і прогнозування їх наслідків, наведено в табл. 1. Часткові індикатори фінансової безпеки були об'єднані у групи відповідно до сфер, які вони характеризують. Застосування представленого методичного підходу дозволяє побудувати класи однорідних статистичних величин з точки зору характеристики стану і динаміки фінансової безпеки галузей промисловості Харківської області. Таким чином, фінансова безпека галузей промисловості визначатиметься на основі показників її сектору національних рахунків, сектору підприємництва, відкритості фінансової системи галузі та сектору соціальної політики.

Таблиця 1

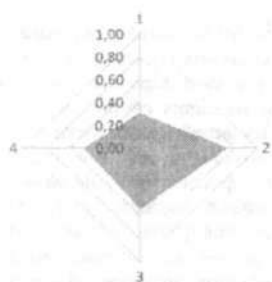
Узагальнений перелік показників за секторами фінансової безпеки галузей промисловості

Напрямок	Індикатор
Сектор національних рахунків	ВРП у розрахунку на загальну кількість найманих працівників галузі, грн. / особу
Сектор підприємництва	Питома вага збиткових підприємств у загальній кількості підприємств галузі, %
	Відношення сальдо фінансових результатів підприємств галузі до ВРП, %
	Рентабельність операційної діяльності підприємств галузі, %
	Темпи приросту, зниження обсягів реалізованої промислової продукції галузі, % до попереднього року
Сектор відкритості фінансової системи галузі	Індекс капітальних інвестицій у галузь промисловості, % до попереднього року
	Обсяг капітальних інвестицій на одного найнятого працівника, тис. грн.
	Обсяг капітальних інвестицій до ВРП, %
	Прямі іноземні інвестиції на одну особу найнятого населення, тис. дол. США
	Темпи зростання, зниження прямих іноземних інвестицій, у % до попереднього року
Сектор соціальної політики	Прямі іноземні інвестиції в промисловість до ВРП, %
	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн.

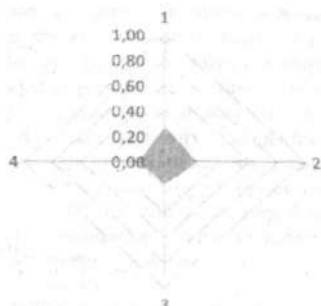
Реалізацію методичного підходу проведено на основі обробки офіційних джерел статистичної інформації [4, 6] щодо стану галузей промисловості Харківської області. Обчислення інтегрального рівня фінансової безпеки за кожним з визначених секторів виконано на підставі проведення таксономічного аналізу. Результати побудови чотирикутників фінансової безпеки для напрямів діяльності в промисловості Харківської області, утворюючими векторами яких виступають розраховані узагальнюючі часткові показники, зображено на рис. 1.

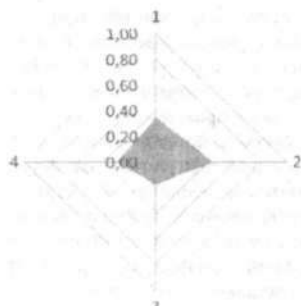
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів

Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів

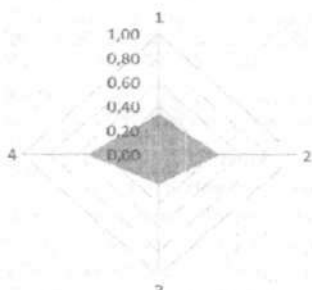

Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність

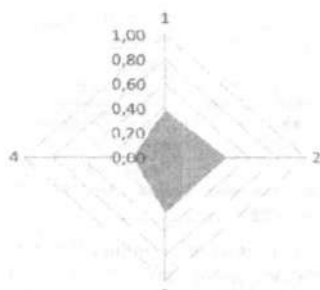
1. Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором національних рахунків
2. Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором підприємництва

3. Інтегральний показник фінансової безпеки сектору відкритості фінансової системи галузі
4. Інтегральний показник безпеки сектору соціальної політики

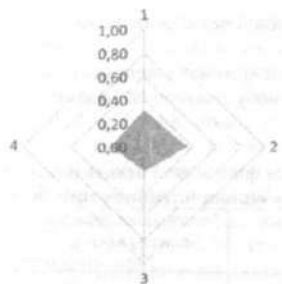
Рис. 1. Чотирикутники фінансової безпеки на рівні галузей промисловості Харківської області

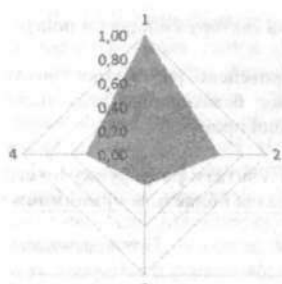
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції

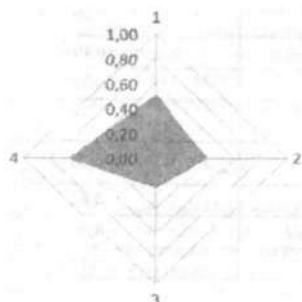
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції

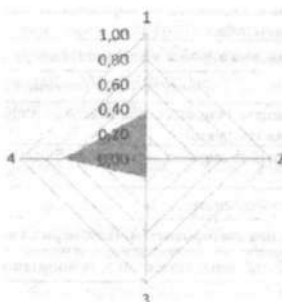
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів

Машинобудування

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря

Водопостачання, каналізація, поводження з відходами

1. Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором національних рахунків
2. Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором підприємництва

3. Інтегральний показник фінансової безпеки сектору відкритості фінансової системи галузі
4. Інтегральний показник безпеки сектору соціальної політики

Рис. 1. Чотирикутники фінансової безпеки на рівні галузей промисловості Харківської області (закінчення)

Дослідження різноплановості утворених геометричних фігур, сформованих за узагальненими значеннями часткових складових фінансової безпеки галузей протягом досліджуваного періоду, не може обмежуватись проведенням візуального аналізу. В даному випадку доцільним є визначення фінансової безпеки секторів народного господарства на підґрунті обчислення їх інтегрального показника (ІПФБГ), який розраховується як площа чотирикутника фінансової безпеки галузей промисловості на останньому кроці реалізації зазначеного методичного підходу.

Площа неправильного чотирикутника (S_4), сформованого векторами, довжина яких відповідає значенням рівнів узагальнюючих показників за напрямками фінансової безпеки, визначається половиною добутку синусу кута 90° , утвореного діагоналями, та сумою добутків променів, відкладених на осях, що утворюють кути (1):

$$ІПФБГ = S_4 = \frac{1}{2} \times \sin 90^\circ \times (a_1 \times a_2 + a_2 \times a_3 + a_3 \times a_4 + a_4 \times a_1) \quad (1)$$

де, a_1 – значення інтегрального показника сектору національних рахунків фінансової безпеки на рівні галузі, a_2 – значення інтегрального показника фінансової безпеки сектору підприємництва, a_3 – значення інтегрального показника сектору відкритості фінансової системи галузі складової фінансової безпеки на рівні галузі, a_4 – значення інтегрального

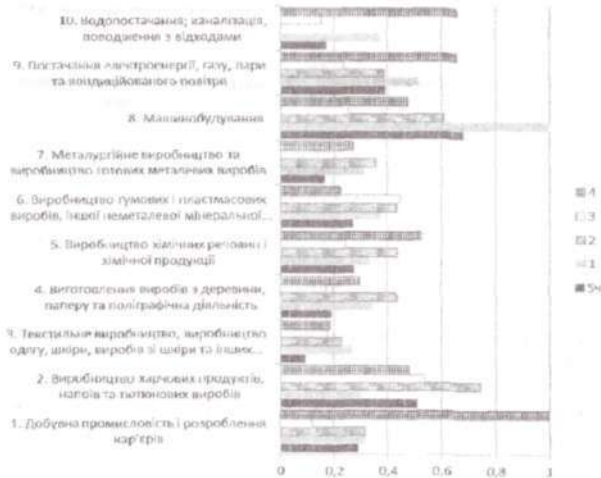
показника сектору соціальної політики складової фінансової безпеки на рівні галузі (табл. 2, рис. 2).

Проведені розрахунки показали, що найвищий рівень інтегрального показника фінансової безпеки простежується для галузі машинобудування, а найнижчий – для текстильної промисловості.

Таблиця 2

Результати розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки галузей Харківської області за принципом графічного методу «площ чотирикутників» у 2012 р.

Галузь промисловості	Інтегральний показник фінансової безпеки галузей промисловості Харківської області
1. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,29
2. Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,51
3. Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,09
4. Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,19
5. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	0,27
6. Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	0,27
7. Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	0,16
8. Машинобудування	0,68
9. Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,39
10. Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	0,17

- 1 – Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором національних рахунків
- 2 – Інтегральний показник фінансової безпеки за сектором підприємництва
- 3 – Інтегральний показник фінансової безпеки сектору відкритості фінансової системи галузі
- 4 – Інтегральний показник безпеки сектору соціальної політики
- 5 – Інтегральний показник фінансової безпеки галузі (ІПФБГ)

Рис. 2. Узагальнюючі показники фінансової безпеки та її складових секторів для галузей промисловості Харківської області у 2012 р.

Аналіз узагальнюючих показників фінансової безпеки за її секторами показав, що найбільше значення за напрямом соціальної політики характерне для галузі добувної промисловості та розроблення кар'єрів, найменше – для текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших. Для останньої галузі переробної промисловості найменший рівень фінансової безпеки також спостерігається за сектором національних рахунків, де максимального показника досягає машинобудування. Найбільші значення інтегральних показників фінансової безпеки за секторами підприємництва та відкритості фінансової системи галузі має галузь виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів. Найнижчий рівень поміж усіх узагальнюючих індикаторів безпеки простежується для галузі водопостачання, каналізації і поводження з відходами за сектором підприємництва. Найменше значення для показника сектору відкритості фінансової системи галузі притаманне добувній промисловості і розробленню кар'єрів.

Отже використання методичного підходу до визначення фінансової безпеки галузей у вимірі регіону на основі розрахунку площ чотирикутників дозволило провести обчислення інтегрального рівня означеного показника з урахуванням його секторів для всіх сфер промисловості Харківської області. Тому подальші дослідження мають бути спрямовані на виявлення факторів, які впливають на коливання значень фінансової безпеки галузей промисловості за виявленими складовими та інтегральним показником.

Література:

1. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк – Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004 – 748 с.
2. Коваль Л.П. Понятійно-категоріальний апарат дослідження фінансової безпеки / Л.П. Коваль // Фінансовий простір. – 2013. – № 3 (11). – С. 95-100. <http://fp.cibs.cu.ua/files/1303/13klppad.pdf>.
3. Ревайкин А. Мониторинг – инструмент наблюдения и анализа экономики / А. Ревайкин, С. Быстрицкий, Е. Телушкина // Экономист. – 1994. – № 2. – С. 55-60.
4. Статистичний збірник «Регіони України» 2014. Частина II / Державна служба статистики України; за редакцією О.Г. Осауленка. – Київ, 2014. – 733 с.
5. Ткаленко С.І. Фінансова безпека держави в умовах посилення глобалізаційних процесів [Електронний ресурс] / С.І. Ткаленко // Міжнародна економічна політика. – 2013. – № 1 (18). – С. 87-104. – Режим доступу: http://ierjournal.com/journals/18/2013_5_Tkalenko.pdf.
6. Харківська область у 2012 році (статистичний щорічник) / Головне управління статистики у Харківській області; за ред. О.Г. Мамонтової. – Харків, 2013. – 535 с.

ГЛАВА 1.10. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УКРАЇНІ

Мартиненко В.О.

кандидат наук з державного управління, доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

На сьогодні розвиток України та її регіонів здійснюється під впливом геополітичних та внутрішніх викликів зростання відкритості економіки, що вимагає змін у підходах до розвитку регіонів України та створенні оптимальних умов для їх розвитку. У свою чергу, це обумовлює необхідність виявлення факторів, які можуть стримати негативні тенденції, що виникли у зв'язку з економічними трансформаціями в державі, та забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіонів України на засадах їх саморозвитку та самоорганізації. Одним із таких факторів є інституційне забезпечення регіонального розвитку, оскільки інститути в цілому – одне з найслабших місць конкурентоспроможності регіонів та України. Тому, питання пов'язані з реформуванням інституційного середовища є своєчасними і актуальними.

Дана проблема активно обговорюється і висвітлюється в літературі, зокрема, в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед вітчизняних авторів, що займаються проблемою конкурентоспроможності українських регіонів можна виділити В.Н. Василенко,

SCIENCE JOURNAL

**Economics
and
Finance**

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada

PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF BUSINESS

Collective monograph

Passed for printing 28.11.2014. Appearance 27.10.2014.

Format 60x84/16.

Conventional printed sheets 22,6. Circulation 300 copies. Order 15.

Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2014

For permission to use material from this text, please contact the publisher at:

Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada
88, 2-th avenue, Lasalle H8P 2G2,
Tel.: +380688517552

ISBN 978-1-926711-21-8